

T.C.
BAŞBAKANLIK
Hazine Müsteşarlığı

SAYI : B.02.1.HM.0.EKA-01.01.1002
KONU: Soru Önergesi.

15.05.02* 31408

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İlgi: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği'nin
05.04.2002 tarih ve KAN.KAR. MD. A.01.0.GNS.0.10.00.02-14570 sayılı
yazısı.

İlgide kayıtlı yazı ile Ankara Milletvekili Sn. Eyyüp SANAY'ın 7/6850-14602
sayılı yazılı soru önergesinin cevaplandırılması talep edilmiştir.

Söz konusu önergeye cevaben hazırlanan metin ilişikte sunulmaktadır.

Bilgileri ve gereğini arz ederim.

Dr. Kemal DERVİŞ

Devlet Bakanı

EKLER:

EK-1 Yazı (1 adet 4 sayfa)

DAĞITIM:

Bilgi:

Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğüne

**ANKARA MİLLETVEKİLİ SAYIN EYYÜP SANAY TARAFINDAN
7/6850-14602 SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİ İLE
DEVLET BAKANI SAYIN KEMAL DERVİŞ'E YÖNELTİLEN
SORULAR VE HAZIRLANAN CEVAP METNİ**

Soru 1-) Krizin bittiğinin göstergeleri nelerdir?

Soru 2-) Ekonominin iyiye gittiğine dair nesnel olarak göstergeler var mıdır? Varsa nelerdir?

Soru 3-) İş hayatında bir canlanma veya işsizliğin azalması yada istihdamın artırılması yönünde gelişme ve göstergeler var mıdır? Varsa nelerdir?

Cevaplar:

Kamu açıklarının azaltılması, kamunun yüksek borç stokunun aşağı çekilmesi ve yapısal reformların hızlandırılması 2001 yılı içinde uygulamaya konan Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı'nın temel unsurlarıdır. Böylelikle yatırım, üretim ve istihdam için uygun ortamın yaratılması amaçlanmıştır. Bunun için kamu gelirleri ile kamu giderleri arasındaki açığın daraltılması zorunludur. Bu amaçla ekonomik programın uygulanmaya başlanmasıyla giderek daha güçlü bir biçimde kamu gelirlerinin artırılmasını, kamu giderlerinin daha etkin bir biçimde kullanılabilmesini ve mali sistemin yeniden yapılandırılarak güçlendirilmesini teminen çeşitli tedbirler alınmaya başlanmıştır. 2001 yılında yaşanan krizlerin etkisiyle daralan ekonominin 2002 yılından itibaren canlanma sürecine girmesi beklenmektedir.

Faizlerin ve enflasyonun düşme eğilimine girmesi ve piyasalarda oluşmaya başlayan güven ortamı ile birlikte belirsizliğin azalması ekonominin canlanma sürecine olumlu katkı sağlayacaktır. Döviz kurlarında sağlanan istikrar belirsizlik ortamının aşılmasına yardımcı olmaktadır. Üretimin canlanma sürecine girmesi ve stok birikiminin sağlanması beklenmektedir. Böylelikle geçtiğimiz yıl gözlenen stok erimesinin büyüme üzerindeki olumsuz etkisi telafi edilecektir.

2001 yılında yüksek seyreden reel faizlerin yarattığı servet etkisinin 2002 yılında tüketimi ve dolayısı ile iç talebi harekete geçirmesi beklenmektedir. 2002 yılında 2001 yılına oranla iç talepte kademeli bir toparlanma olacağı düşünülmektedir.

2002 yılında döviz kurunun uzun dönem denge seviyesine ulaşacağı, dolayısıyla TL'nin aşırı değerlenmeyeceği beklenmektedir. Bu çerçevede 2001 yılında kazanılan rekabet gücünün 2002 yılında da korunarak ihracat gelirlerinde artış sağlayacağı düşünülmektedir. İhracatın 2002 yılında büyümeye katkısının büyük oranlı olması beklenmektedir.

Önümüzdeki dönemde mali disiplinin sürdürülmesi, büyüme potansiyelini olumlu etkileyecek olan yapısal reformların kararlılıkla devam ettirilmesi ve uluslararası finans kuruluşlarının desteği, kamu borçlarının sürdürülmesiyle ilgili kuşkuların ciddi şekilde azalmasına ve piyasalarda güvenin

artmasına katkıda bulunacaktır. Ekonominin canlanmasını sağlayacak diğer unsurlardan biri de bankacılık sektörüne ilişkin yapılan düzenlemeler çerçevesinde reel sektörün desteklenmesi olacaktır. Böylece sanayi kesiminin stok oluşumuna yönelik yatırımlarını artırması mümkün olabilecektir.

2002 yılında sıkı para ve maliye politikaları ile hedeflenen enflasyonla uyumlu gelirler politikalarının kararlılıkla uygulanması suretiyle enflasyonun düşürülmesi hedeflenmektedir. Bu çerçevede tüketici fiyatları endeksinin 2002 yılında yüzde 35, toptan eşya fiyatları endeksinin ise yüzde 31 olması beklenmektedir. 2002 yılının Şubat ve Mart aylarında açıklanan enflasyon oranları, yıl sonu hedeflerine ulaşılacağı konusunda önemli sinyaller vermektedir. Kamu harcamalarında azami disiplinin sağlanması, fiyat ve ücret tespitinde geriye dönük endeksleme uygulamalarından kaçınılması ve enflasyon hedeflemesine geçilmesi ile enflasyonun kısa süre içinde tek haneli rakamlara inmesi sağlanacaktır.

2001 yılındaki daralmanın olumsuz etkilerini gidermek ve reel sektörün geçiş sürecinde yaşadığı sorunları çözmek için önemli adımlar atılmaktadır. Şirketlerin güçlendirilmesi ekonomik canlanma için hayati önem taşımaktadır. Bu çerçevede, finansman gücünü çeken reel sektörün bu zorluğu aşabilmesini teminen bankacılık ve reel sektör temsilcileri bir araya getirilerek kredi mekanizmasının yeniden yaratılmasına ilişkin adımlar atılmıştır. Geçiş süreci yaşayan diğer ülkelerde de uygulanan bu yöntem, tahsilat gücünü nedeniyle reel sektöre krediyi kısan finans sektörüyle, borç yükü dolayısıyla üretim konusunda zorluk yaşayan reel sektör temsilcilerinin işbirliği yapması, net kredi ihtiyacının belirlenerek her iki kesim için de uygun olabilecek ödeme planlarının kararlaştırılmasını sağlayacak, her iki sektörde de sorunların aşılmasına yardımcı olacaktır. Reel sektörün canlandırılmasına yönelik olarak yürütülen bu çalışmaların üretim kararlarına olumlu katkılarda bulunacağı düşünülmektedir.

Mali sektörün yeniden yapılandırılması kapsamında sürdürülmekte olan bankacılık sektörü reformu ile ilgili olarak bugüne kadar önemli adımlar atılmış olup, reform niteliğindeki bu düzenlemelere 2002 yılında da devam edilmektedir. Bilindiği üzere; bankacılık sisteminin sağlıklı bir yapıda olması, tasarruf sahiplerinden topladığı fonları reel sektöre aktararak başta büyüme ve istihdam olmak üzere ülke ekonomisine ve istikrara katkıda bulunması çok büyük önem arz etmektedir. Bu bilinç ile uygulanmakta olan ekonomik program kapsamında bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasının tamamlanması hedeflenmektedir. Böylelikle, bankacılık sektörünün ve bu sektörün denetim sisteminin güçlendirilmesi sağlanacaktır. 2001 yılında kamu bankalarının finansal açıdan yeniden yapılandırılmaları yönünde önemli adımlar atılmıştır. 2002 yılına yönelik program hedefi, sözkonusu bankaların operasyonel olarak yeniden yapılandırılmalarının sağlanmasıdır. Aynı zamanda özel bankacılık sisteminin, daha da güçlendirilerek reel sektöre mali açıdan aracılık yapma konusundaki hayati rolünü yerine getirebilmesini teminen kapsamlı bir plan hayata geçirilmektedir. Böylelikle 2002 yılında bu bankaların reel sektöre kredi verme faaliyetlerine tekrar başlaması ve kâra geçmesi beklenmektedir.

2002 yılında reel sektörün desteklenmesine ve gerek yerli gerekse yabancı yatırımcının önünün açılmasına yönelik düzenlemeler hız

kazanacaktır. Yatırımın önündeki idari engellerin kaldırılmasına yönelik bir eylem planı hazırlanmıştır. Halen hazırlıkları süren yeni yabancı sermaye kanun tasarısının önümüzdeki Mayıs sonunda Meclis'e sunulması hedeflenmektedir. Ayrıca, yatırım teşviği alınması için gerekli belge sayısını azaltan bir düzenleme yapılmaktadır. Yabancı sermayenin teşviki için alınan tüm bu önlemlere ilaveten, Türkiye ve yurtdışındaki iş dünyasının önemli temsilcilerinden oluşan bir Yatırım Konseyi'nin ilk toplantısının yıl ortalarında yapılması düşünülmektedir. Söz konusu Konsey, Türkiye'nin yatırım yapılacak cazip bir ülke olmasının sağlanması konusunda tavsiyelerde bulunacak ve düzenli aralıklarla toplanacaktır. Bu konu Türkiye'deki yatırım ortamının tanıtılması açısından çok önemlidir. Ayrıca, Türk Ticaret Kanunu, Arazi Geliştirme Kanunu, Vergi Kanunu ve yatırım ortamını etkileyen diğer yasal düzenlemeler gözden geçirilmektedir.

Uygulanmakta olan programın yegâne amacı ekonomide sürdürülebilir bir büyüme sağlanması, yatırımların ve istihdamın artırılmasıdır. Bugüne kadar gerçekleştirilen reformlar sayesinde Türkiye ekonomisi 2002 yılına daha güçlü girmektedir. Ancak, önemli görülen bazı hedeflere de ulaşılması gerekmektedir. Bunların başlıcaları, enflasyonun hedeflenen seviye olan % 35 düzeyine indirilmesi, ihracata dayalı olması gereken büyümenin yeniden başlaması ve büyümenin sağladığı getirilerin düşük gelir gruplarına daha hızlı yayılmasıdır. Maliye politikalarının başarısı, rekabet gücü sağlayan döviz kuru, faiz oranlarında gözlenen düşme eğilimi ve bir çok yapısal reformun hayata geçirilmesiyle 2001 yılı sonunda ortaya çıkan olumlu sonuçların artırılması konusundaki kararlılık devam etmektedir.

Türkiye'nin, sürdürülebilir bir büyüme trendine girmesi ve makro dengelerini sağlıklı bir hale getirmesi, ancak 2002 yılında da ekonomik politikalar ve yapısal reformlar konusundaki kararlılığını devam ettirmesine bağlıdır. Dolayısıyla, içinde bulunulan süreçte makro ekonomide sağlanan iyileşmeler ve yapısal alanlarda sağlanan gelişmeler, ekonomideki bekleyişleri daha olumlu hale getirecek ve programın başarıyla uygulanmasını olumlu yönde etkileyecektir.

Soru 4-) Son Pakette IMF'den sağlanan kredi miktarı ne kadardır? Bu kredinin ne kadarı "Bankalara" verilmiştir? Ne kadarı "Reel Sektöre" kredi olarak aktarılmıştır?

Soru 5-) Son IMF kredisinden yararlandırılan bankaların kredi sonrası reel sektöre aktardığı kaynak miktarı ne kadardır?

Cevaplar:

Bilindiği üzere, 18 Ocak 2002 tarihinde Uluslararası Para Fonu (IMF) ile yeni bir Stand-by düzenlenmesi üzerinde mutabakat sağlanmış, ve bu kapsamda IMF İcra Direktörleri Kurulu, ülkemizin 2002-2004 yıllarını kapsayan ekonomik programını desteklemek amacıyla 12,8 milyar SDR'lık (yaklaşık 16 milyar dolar) üç yıllık Stand-by kredisini onaylamıştır. Yeni Stand-by düzenlenmesi kapsamında IMF'den 2002 yılında temin edilmesi beklenen toplam kredi miktarı 11.2 milyar SDR (yaklaşık 14.5 milyar dolar) tutarında

olmakla birlikte, sözkonusu kaynağın 7.3 milyar SDR tutarındaki bölümü (yaklaşık 9.1 milyar dolar) 18 Ocak 2002 tarihinde, 867 milyon SDR tutarındaki (yaklaşık 1 milyar dolar) bölümü ise birinci Gözden Geçirme'nin tamamlanması kapsamında 15 Nisan 2002 tarihinde ülkemizin kullanımına sunulmuştur¹.

Uygulanan ekonomik program kapsamında 2003 ve 2004 yıllarında temin edilmesi beklenen kredi miktarları ise her yıl için yaklaşık 810 milyon SDR (yaklaşık 1 milyar dolar) tutarındadır.

Stand-by düzenlemeleri çerçevesinde sağlanan IMF kaynakları, istisnai durumların dışında ülkelerin ödemeler dengelerinin güçlendirilmesi amacıyla resmi rezervlere eklenmektedir. Dolayısıyla IMF'den sağlanan kaynaklar, doğrudan belli sektörlere yönelik olmayıp, mevcut döviz rezervlerini desteklemek ve ülkelerin yapısal zayıflıklarından kaynaklanan makroekonomik sorunların aşılması amaçlı kullanılmaktadır. 1999 yılı sonunda IMF ile üzerinde mutabakata varılan ve 1999-2001 yıllarını kapsayan Stand-by düzenlemesi çerçevesinde IMF'den temin edilen kaynaklar da Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın döviz rezervlerinin desteklenmesi amaçlı kullanılmıştır. Ancak, yeni Stand-by düzenlemesi 2002 yılında ülkemizce temin edilecek IMF kaynaklarının Merkez Bankası'nın resmi rezervleri yerine, bütçe finansmanı amaçlı kullanılmasına olanak verecek şekilde düzenlenmiştir.

Bu kapsamda, 18 Ocak 2002 tarihindeki yeni Stand-by düzenlemesi çerçevesinde onaylanan yaklaşık 9.1 milyar ABD Doları tutarındaki IMF kredisinin; 3,7 milyar ABD Dolarlık kısmı ile 7 Şubat 2002 tarihinde, 2001 yılında Merkez Bankasına SDR karşılığı ihraç edilmiş olan, dövize endeksli, vade ve faiz koşulları IMF kredisi ile aynı olan iç borçlanma senetleri erken itfa edilmiştir. 8 Şubat 2002 tarihinde sözkonusu kredinin 3,5 milyar ABD Doları tutarındaki kısmı ile, daha önce Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na ihraç edilmiş olan iç borçlanma senetleri işlemiş faizleri ile birlikte erken itfa edilmiştir. Kalan 1,9 milyar ABD Dolarlık kısmının ise konsolide bütçenin finansmanı amaçlı kullanılması öngörülmektedir.

Yukarıda da belirtildiği üzere, ekonomik program kapsamında kullanılacak tüm IMF kaynakları bütçenin genel finansman imkanlarına eklenerek konsolide bütçe ihtiyaçları doğrultusunda kullanılacaktır. Bu kapsamda, sözkonusu kaynakların belli bir sektöre veya bankaya tahsis edilmesi sözkonusu olmamakta, tamamiyle bütçenin finansman ihtiyaçlarının karşılanması, ve böylelikle Hazine'nin piyasalardan borçlanma ihtiyacının azaltılması amacına yöneliktir. Bu çerçevede, kamunun finansal piyasalar ve faiz oranları üzerinde baskı yaratmasının engellenmesi ve üretim için uygun ortamın yaratılması hedeflenmektedir. Ayrıca program kapsamında uygulanan politikalarla iyileşen makroekonomik dengeler vasıtasıyla ülkemizin dış şoklara karşı direncinin artırılması hedeflenmektedir.

(¹) IMF'den temin edilen tüm kaynaklar ABD Doları, Euro, Japon Yeni ve İngiliz Sterlin'inde meydana gelen bir kaydı para birimi olan SDR cinsinden oluşmaktadır. SDR'in diğer para birimleri karşısındaki değeri, kur değişimlerinden dolayı günlük olarak dalgalanmaktadır. Cevapta yer alan tüm tutarlar 1 SDR=1.3 ABD Doları kuru üzerinden hesaplanmış yaklaşık tutarlardır.